

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 502/2023-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátska kancelária JUDr. Peter Strapáč, PhD., s.r.o., 17. novembra 3215, Čadca, proti postupu Okresného súdu Piešťany (teraz Okresný súd Trnava) v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cb/34/2020 (teraz pod sp. zn. PN-4Cb/34/2020) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cb/34/2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. PN-4Cb/34/2020 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie každému v sume **800 eur**, ktoré **je** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **796,28 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 4. mája 2023, doplnenu 19. mája 2023 a prijatou ústavným súdom

na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 502/2023-21 z 28. septembra 2023, domáhajú vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cb/34/2020. Súčasne navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a priznal im primerané finančné zadostučinenie 3 000 eur každému, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. V úvode je potrebné zmieniť, že s účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 181 ods. 1 písm. g) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádzajú od 1. júna 2023 výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov a práv a povinností z osobitných vzťahov sudcov a prísediacich z radov občanov k štátu z Okresného súdu Piešťany na Okresný súd Trnava. S ohľadom na to je v napadnutom konaní aktuálne príslušný konať Okresný súd Trnava.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vyplýva, že sťažovatelia sa žalobou doručenou okresnému súdu 14. augusta 2020 domáhajú proti žalovanému určenia neplatnosti uznesení zhromaždenia delegátov z 8. júna 2020. Okresný súd po výzve sťažovateľom na zaplatenie súdneho poplatku z 1. septembra 2020 vykonal písomné štádium konania (vyjadrenia strán konania) a 21. decembra 2020 bol spis predložený na nariadenie termínu pojednávania. Keďže k nariadeniu termínu nedošlo, sťažovatelia podali 20. mája 2021 urgenciu. Dňa 8. septembra 2021 súd doručil sťažovateľom upovedomenie, v ktorom uviedol, že z dôvodu nariadených protipandemických opatrení bude možné ich vec prejednať a rozhodnúť až po odpadnutí zákonnej prekážky. Ďalší procesný úkon vykonal 19. augusta 2022, keď vyzval sťažovateľov na doloženie niektorých listinných dôkazov, a na túto výzvu obratom reagovali a požadované listiny doložili. Dňa 14. júla 2023 došlo k zmene zákonnej sudkyne, ktorá pokynom z 11. októbra 2023 nariadila termín pojednávania na 5. február 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľov

4. Proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovatelia podali ústavnú sťažnosť, v ktorej tvrdia, že súdne konanie trvá neprímerane dlho a dosiaľ (za dva a pol roka, ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) nebola ich vec nijako prejednaná. Uvádzajú, že od doručenia žaloby okresnému súdu nebolo vykonané jediné pojednávanie ani vydané meritórne rozhodnutie, preto sú presvedčení, že v dôsledku nečinnosti okresného súdu došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom. Súdne konanie je podľa ich názoru neprímerane zdĺhavé napriek tomu, že nejde o zložitú vec a ani správanie sporových strán nespôsobilo jeho predĺženie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti popisuje chronológiu procesných úkonov a poukazuje na to, že konanie výrazne spomalili pandémie COVID-19 a s tým súvisiaci právny názor vtedajšieho zákonného sudcu, že mimoriadna situácia stále trvá, a preto je tu zákonná prekážka brániaca vykonaniu pojednávania. Pripúšťa, že ústavná sťažnosť je čiastočne dôvodná, keďže nečinnosť súdu možno identifikovať v období od jari 2022 do októbra 2023 (nariadenie pojednávania, pozn.), v ktorom však bol zákonný sudca opakovane práceneschopný, a preto bola vec prerozdelená novej zákonnej sudkyňi, a teda je predpoklad, že vo veci sa bude ďalej riadne konať. Zastáva názor, že k výrazne dlhotrvajúcim prieťahom nedošlo, a rovnako spochybňuje požiadavku priznania primeraného finančného zadosťučinenia vzhľadom na to, že suma je neprimeraná okolnostiam prípadu.

III.2. Replika sťažovateľov:

6. Sťažovatelia vo svojej replike v celom rozsahu zotrvávajú na podanej ústavnej sťažnosti a zdôrazňujú, že ide o neprimeranú nečinnosť zo strany súdu, ktorá je neospravedliteľná a ktorá neodstraňuje, ale naopak predlžuje ich stav právnej neistoty. Sú presvedčení, že nemôže ísť na ich ťarchu, že niektorí zo sudcov majú iný právny názor na protipandemické opatrenia, keď v iných senátoch k takým prieťahom nedochádzalo. Navyše, dávajú ústavnému súdu do pozornosti, že predmet sporu je významný vo vzťahu k zákonnosti zvolených orgánov družstva, ktorého sú členmi, a preto nemožno bagatelizovať dĺžku trvania sporu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

8. Podstata námietok sťažovateľov v súvislosti s namietaným porušením ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je založená na ich tvrdení, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cb/34/2020 (teraz vedenom Okresným súdom Trnava pod sp. zn. PN-4Cb/34/2020) boli spôsobené zbytočné prieťahy.

9. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom

predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

10. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so svojím návrhom. Táto povinnosť súdu a sudcu podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp konania a vyplýva najmä z čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

12. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmet napadnutého konania patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti súdov, ide o bežný obchodný spor.

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že na ich strane nezaznamenal také správanie, ktoré by malo za následok predĺžovanie napadnutého konania.

14. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Ústavný súd konštatuje, že to, že spor doteraz nie je právoplatne rozhodnutý, je spôsobené nečinnosťou súdu. K nariadeniu prvého pojednávania, ktoré sa dosiaľ neuskutočnilo, došlo až po vyše troch rokoch od podania žaloby. V postupe okresného súdu možno konštatovať obdobie absolútnej nečinnosti od februára 2022 do októbra 2023 (rok a osem mesiacov).

16. Z vlastnej rozhodovacej činnosti je tiež ústavnému súdu známe, že prejednávajúca ústavná sťažnosť na prietahy v konaní nie je v predmetnom súdnom oddelení okresného súdu 4Cb ojedinelá. Ústavný súd už vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov iných sťažovateľov postupom okresného súdu (rovnakého súdneho oddelenia, resp. zákonného sudcu) napr. v nálezoch sp. zn. II. ÚS 3/2022 z 27. apríla 2022, sp. zn. IV. ÚS 193/2022 z 26. mája 2022, sp. zn. I. ÚS 283/2022 z 3. novembra 2022 a sp. zn. III. ÚS 618/2022 z 20. decembra 2022. V ostatnom citovanom náleze (v bode 12) sa zaoberal aj názorom zákonného sudcu o existencii zákonnej prekážky znemožňujúcej konanie pojednávani. Uviedol, že „je právne neudržateľná argumentácia, ktorá vychádza z dôvodovej správy k § 3 ods. 1

písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z., v ktorej sa uvádza, že pojednávanie v čase mimoriadnej situácie treba obmedziť na nevyhnutné minimum a vykonať ho, len ak hrozí nenávratná škoda alebo iný vážny neodvratný zásah. Právny stav mimoriadnej situácie a nevyhnutnosť nariadenia pojednávania možno správne interpretovať vždy len s ohľadom na konkrétny stav pandémie a možnosti ochrany pred šírením nákazy. Ak aj právny stav mimoriadnej situácie osobitne neobmedzuje bežný život, nie je dôvod na to, aby bol vyvodený z pojmu nevyhnutný rozsah v § 3 ods. 1 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. taký záver, ktorý by mal viesť k obmedzovaniu výkonu súdneho pojednávania ako bežnej ľudskej činnosti. Sudcom okresného súdu podsúvaný výklad právnej normy, ktorý nesprávne nadväzuje na dôvodovú správu vytvorenú v čase najväčšieho ohrozenia pandemiou, nezohľadňuje jej účel, ktorý spočíva v obmedzení súdnych pojednávanií v nadväznosti na iné opatrenia, ktoré majú zabrániť šíreniu nákazy. Výklad právnych noriem nemožno izolovať nielen od ich účelu, ale ani od bežného života. Práve takýto výklad právnickými zaklínadlami prispieva k odcudzeniu slovenského súdnictva od bežného života a zdravého rozumu.“.

17. Ústavný súd nezistil žiadnu objektívnu prekážku, ktorá by bránila riadnemu ústnemu prejednaniu sporu sťažovateľov, a to minimálne od skončenia obdobia prísnych protipandemických opatrení, teda od 22. februára 2022 (zrušenie vyhláseného núdzového stavu uznesením vlády Slovenskej republiky č. 695 z 24. novembra 2021, pozn.).

18. S ohľadom na uvedené ústavný súd, ako aj na absenciu rozhodnutia veci čo i len súdom prvej inštancie v priebehu konania trvajúceho takmer tri a pol roka, bez potreby podrobnejších analýz uzatvára, že v prípade sťažovateľov nepochybne došlo k porušeniu ich základného práva na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

19. V súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. S ohľadom na to, že v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo v napadnutom konaní rozhodnuté, ústavný súd prikázal Okresnému súdu Trnava, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

21. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 eur každému a dôvodí nepriemeranou dĺžkou konania a nečinnosťou súdu, ktorého postup nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie

podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Ústavný súd pri určení sumy finančného zadost'učinenia vzal do úvahy celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania, ako aj postup súdu, osobitne jeho iracionálnu nečinnosť v trvaní jedného roka a ôsmich mesiacov. Vzhľadom na to považoval za primerané priznanie finančného zadost'učinenia v sume 800 eur každému zo sťažovateľov (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľov nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľom nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 796,28 eur (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2, § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 104,34 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, podanie vyjadrenia), čo celkovo predstavuje sumu 701,16 eur a po zvýšení o 20 % sadzbu dane z pridanej hodnoty, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľov, sumu 841,39 eur. Napriek tomu ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania v sume 796,28 eur, teda tak, ako si to uplatnil ich právny zástupca.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je Okresný súd Trnava povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

26. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. januára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu